

**Diagnoza służąca wyznaczeniu
obszaru zdegradowanego
i obszaru rewitalizacji
w gminie Powidz**

Wykonawcy:

dr inż. Przemysław Ciesiółka

email: przemko@amu.edu.pl

dr inż. Adam Wronkowski

email: adawro@amu.edu.pl

prof. dr hab. Paweł Churski

email: churski@amu.edu.pl

dr Bartłomiej Kołsut

email: bartkol@amu.edu.pl

Wydział Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Zamawiający:

Gmina Powidz

ul. 29 grudnia 24

62-430 Powidz

Spis treści

1.	Wprowadzenie.....	4
2.	Wnioski z projektu Strategii rozwoju gminy Powidz do 2035 r.	6
3.	Jednostki referencyjne.....	7
4.	Wskaźniki delimitacyjne	9
5.	Metoda statystyczna wykorzystana do delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.....	11
6.	Wskaźniki społeczne	12
7.	Wskaźniki gospodarcze.....	16
8.	Wskaźniki środowiskowe.....	18
9.	Wskaźniki przestrzenno-funkcjonalne.....	20
10.	Wskaźniki techniczne	22
11.	Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.....	24
12.	Streszczenie w języku niespecjalistycznym	28
	Bibliografia.....	29

1. Wprowadzenie

Rewitalizacja jest działaniem dotyczącym obszarów pogrążonych w kryzysie, które nie stały się obiektem zainteresowania sił rynkowych. Z tego względu konieczna jest interwencja publiczna, która zatrzyma proces degradacji i nierównoważonego rozwoju przestrzennego i społeczno-gospodarczego (Lichfield 2000, Billert 2007). W ostatnich latach w polityce rozwoju Polski znacząco wzrosło znaczenie rewitalizacji (Ciesiółka 2018, Jarczewski, Kułaczowska, 2019). Jest to efekt problemów obserwowanych w miastach i na obszarach wiejskich, związanych m.in. z odpływem ludności, degradacją przestrzeni i upadkiem wielu przedsiębiorstw (por. m.in. Strykiewicz i in., 2012, Parysek, 2008, Świerczewska-Pietras, 2009). Niewątpliwie odnowa obszarów problemowych warunkowany jest także dostępnością funduszy Unii Europejskiej (Siemiński, Topczewska, 2009).

Od 2015 roku obowiązuje w Polsce ustawa o rewitalizacji (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 278), która definiuje rewitalizację jako **proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji**. Zgodnie z zapisami ustawy proces sporządzania programu rewitalizacji powinien zostać poprzedzony wyznaczeniem (delimitacją) obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

Obszarem zdegradowanym w gminie jest obszar znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. z 2020 r. poz. 1062), niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, na którym stwierdzono współwystępowanie negatywnych zjawisk: 1) gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw lub 2) środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub 3) przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niedostosowania infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub 4) technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz нефункционowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności, ochrony środowiska i zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Obszar rewitalizacji obejmujące całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującą się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1 ustawy o rewitalizacji, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju gminy zamierza się prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic

Dopiero po uchwaleniu granic obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji następuje faktyczne rozpoczęcie prac nad gminnym programem rewitalizacji. Niniejsza diagnoza stanowi opracowanie analityczne, w którym w oparciu o charakterystykę 21 wskaźników społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych odniesionych do 10 jednostek referencyjnych wskazano granice obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji w gminie Powidz. Po przyjęciu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji możliwe będzie przystąpienie do uchwały w sprawie przystąpienia do prac nad gminnym programem rewitalizacji.

Dotychczas obowiązujący Program Rewitalizacji dla Gminy Powidz na lata 2017-2023, przyjęty uchwałą Nr XXXVIII/237/17 Rady Gminy Powidz z dnia 26 października 2017 roku w sprawie przyjęcia Programu Rewitalizacji dla Gminy Powidz na lata 2017-2023 w dniu 1 stycznia 2024 roku straciła moc. Wynika to z zapisów art. 52 ustawy o rewitalizacji, a także z Zasad realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027. W związku z tym, aby kontynuować proces rewitalizacji gminy, a także w celu wykorzystania dostępnych funduszy np. w ramach programu operacyjnego Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027 oraz Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności, zasadne jest opracowanie nowego programu rewitalizacji gminy Powidz.

2. Wnioski z projektu Strategii rozwoju gminy Powidz do 2035 r.

W trakcie prac nad diagnozą służącą wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w gminie Powidz opracowywano również strategię rozwoju gminy Powidz. Poniżej wskazano słabe strony i zagrożenia gminy Powidz zawarte w projekcie Strategii rozwoju gminy, do których odnosi się niniejsza diagnoza.

Słabe strony:

- ✓ Sytuacja demograficzna gminy (odpływ mieszkańców, niska dzietność, zmiana struktury wieku).
- ✓ Niekontrolowany (wynikający także z braku planów miejscowych) rozwój zabudowy, obniżający atrakcyjność zasobów przyrodniczych (w tym dostępność linii brzegowej jeziora).
- ✓ Braki w infrastrukturze technicznej (budynki publiczne, drogi, chodniki, kanalizacja, przyłącza do sieci, światłowód i zasięg telefonii komórkowej).
- ✓ Niska dostępność placówek ochrony zdrowia, szczególnie w zakresie świadczeń lekarzy specjalistów i realizacji programów profilaktycznych.

Zagrożenia:

- ✓ Postępujące negatywne procesy demograficzno-społeczne w polskim społeczeństwie (niska dzietność, odkładanie decyzji o posiadaniu dzieci, migracje do centrów rozwoju).
- ✓ Niewielki poziom realnego zainteresowania samorządów wyższego szczebla i administracji rządowej rewitalizacją Gnieźnieńskiej Kolei Wąskotorowej (szczególnie na trasie położonej w gminie Powidz).

Ponadto w projekcie Strategii rozwoju gminy Powidz do roku 2035 określono cele główne i szczegółowe, służące rozwiązaniu zdiagnozowanych problemów, przy wykorzystaniu istniejących potencjałów. Z działaniami rewitalizacyjnymi powiązane są w szczególności następujące cele szczegółowe: 3.1. Rozwój profesjonalnych usług społecznych, 3.2. Poprawa funkcjonowania infrastruktury i oferty edukacyjnej i kulturalnej, 3.3. Integracja społeczności lokalnej i zwiększenie poziomu aktywności mieszkańców, 4.1. Wsparcie przedsiębiorczości, 5.1. Racjonalne zarządzanie przestrzenią gminy oraz 5.3. Rozbudowa systemów infrastruktury technicznej. Gminny Program Rewitalizacji stanowić będzie narzędzie realizacji powyższych celów strategicznych Gminy.

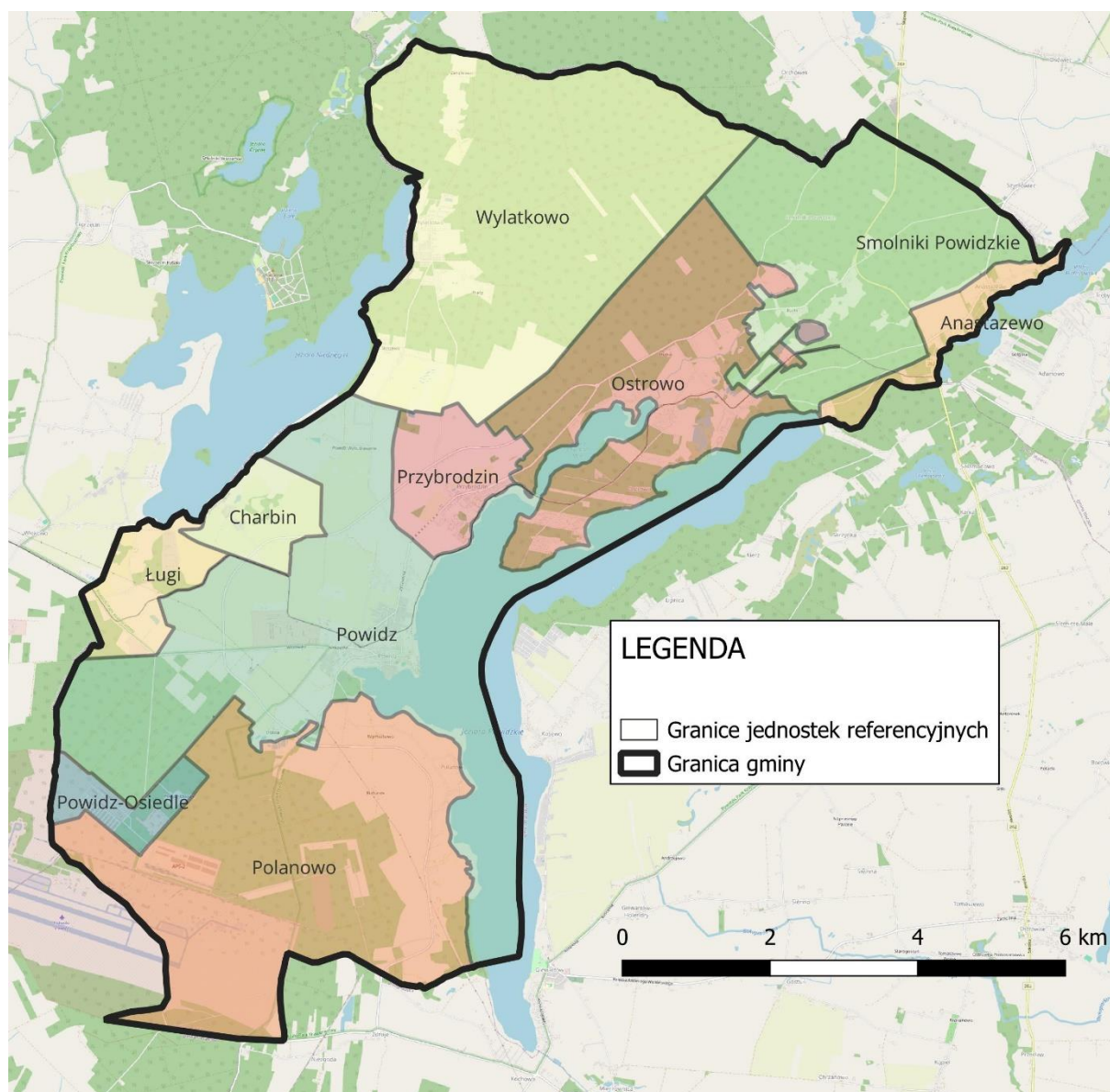
3. Jednostki referencyjne

W celu pogłębienia diagnozy problemów na potrzeby delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji gmina Powidz została podzielona na 10 mniejszych obszarów, stanowiących jednostki referencyjne. Nawiązują one do wyodrębnionych w gminie jednostek pomocniczych (sołectw), określonych w uchwale Nr XX/159/20 Rady Gminy Powidz z dnia 24 września 2020 r. w sprawie nadania statutów sołectwom Gminy Powidz. Dla tych jednostek możliwe było pozyskanie danych statystycznych na potrzeby diagnozy.

Tab. 3.1. Obszary (jednostki referencyjne) na które została podzielona gmina Powidz na potrzeby delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

L.p.	Jednostka referencyjna	Liczba mieszkańców (2023)	Powierzchnia (w ha)
1	Anastazewo	140	152,51
2	Charbin	115	172,94
3	Ługi	44	210,67
4	Ostrowo	193	924,37
5	Polanowo	52	1583,90
6	Powidz	1148	2017,75
7	Powidz-Osiedle	117	131,49
8	Przybrodzin	127	254,39
9	Smolniki Powidzkie	57	956,69
10	Wylatkowo	215	1664,77

Ryc. 3.1. Jednostki referencyjne w gminie Powidz

Źródło: opracowanie własne

4. Wskaźniki delimitacyjne

Wskazanie granic obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji opiera się na pogłębionej diagnozie wskaźników w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. Zostały one opracowane w oparciu o wytyczne zawarte w art. 9 ustawy z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji. Dane zostały przygotowane dla roku 2023, jako najbardziej aktualnego momentu czasowego, dla którego możliwe było zebranie pełnych informacji. Ponadto część danych ma charakter dynamiczny. W takiej sytuacji analizą objęto ośmioletni przedział czasowy, tj. okres 2016-2023. Zebrane dane zostały pozyskane z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Powidzu, Powiatowego Urzędu Pracy w Słupcy, Komendy Powiatowej Policji w Słupcy, Powiatowego Urzędu Pracy w Słupcy oraz Urzędu Skarbowego w Słupcy, a także z zasobów własnych Urzędu (w tym również Systemu Informacji Przestrzennej).

Tab. 4.1 Wskaźniki wykorzystane do delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w gminie Powidz.

I.p.	Wskaźniki	Źródło danych
Wskaźniki społeczne		
1.	Zmiana liczby mieszkańców w latach 2016-2023	Dane Urzędu
2.	Wskaźnik obciążenia demograficznego w 2023 r.	Dane Urzędu
3.	Liczba osób którym przyznano świadczenie pomocy społecznej na 1000 mieszkańców w 2023 r.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Powidzu
4.	Liczba osób korzystających ze świadczenia pomocy społecznej z uwagi na ubóstwo na 1000 mieszkańców w 2023 r.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Powidzu
5.	Liczba osób korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej na dożywianie dzieci na 1000 mieszkańców w 2023 r.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Powidzu
6.	Liczba zarejestrowanych przestępstw na 1000 mieszkańców w 2023 r.	Komenda Powiatowa Policji w Słupcy
7.	Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych na 1000 mieszkańców w 2023 r.	Powiatowy Urząd Pracy w Słupcy
8.	Zmiana liczby osób bezrobotnych na 1000 mieszkańców w latach 2016-2023	Powiatowy Urząd Pracy w Słupcy
9.	Liczba zarejestrowanych osób długotrwale bezrobotnych w 2023 r.	Powiatowy Urząd Pracy w Słupcy
10.	Wartość podatku należnego przypadającego na 1 podatnika w podatku dochodowym	Urząd Skarbowy w Słupcy
Wskaźniki gospodarcze		
11.	Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców w 2023 r.	Dane Urzędu
12.	Zmiana liczby podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców w latach 2016-2023	Dane Urzędu
13.	Liczba wyrejestrowanych podmiotów na 1000 mieszkańców w 2023 r.	Dane Urzędu
14.	Wartość podatku należnego przypadającego na 1 podatnika w podatku dochodowym od osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w w2023 r.	Urząd Skarbowy w Słupcy
Wskaźniki środowiskowe		
15.	Powierzchnia terenów zieleni na 1000 mieszkańców*	Dane Urzędu

16.	Ilość zewidencjonowanego azbestu pozostałego do unieszkodliwienia w 2023 r. na 100 ha powierzchni**	Dane Urzędu
Wskaźniki przestrzenno-funkcjonalne		
17.	Liczba placów zabaw w 2023 na 1000 mieszkańców	Dane Urzędu
18.	Liczba obiektów infrastruktury społecznej (świetlic wiejskich, bibliotek, domów kultury, OSP) na 1000 mieszkańców	Dane Urzędu
19.	Udział obszaru objętego mpzp w powierzchni jednostki referencyjnej	Dane z SIP gminy Powidz
Wskaźniki techniczne		
20.	Liczba zabytków nieruchomych znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków na 1000 mieszkańców	Dane Urzędu
21.	Liczba wydanych pozwoleń na budowę w 2023 r. na 100 ha powierzchni	Dane Starostwa Powiatowego w Słupcy

* Dane dotyczące terenów zieleni zostały pozyskane w podziale na obręby ewidencyjne. Jako że jednostki referencyjne: Charbin, Ługów i Powidz Osiedle wchodzi w skład obrębu Powidz, dla wszystkich tych jednostek wskazano identyczne dane o powierzchni terenów zieleni na 1000 mieszkańców.

** Dane dotyczące ilości zewidencjonowanego azbestu pozostałego do unieszkodliwienia w 2023 r. na 100 ha zostały pozyskane łącznie dla jednostek referencyjnych Powidz i Powidz Osiedle. Dla zachowania poprawności wyliczeń ostateczne wartości wskaźników zostały wyliczone proporcjonalnie w stosunku do powierzchni powyższych jednostek referencyjnych.

5. Metoda statystyczna wykorzystana do delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Do porównania wskaźników i wyznaczenia obszarów koncentracji problemów społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych i wykorzystano metodę unitaryzacji zerowej, opartą o rozstęp między wartością maksymalną a minimalną badanej cechy (por. Kukuła 1999).

Wartość wskaźnika syntetycznego w każdej ze sfer opracowano w oparciu o następujące etapy pracy:

1. Stworzenie macierzy obserwacji X (zbioru zmiennych diagnostycznych) dla 21 wskaźników, w tym 10 wskaźników społecznych, oraz 4 wskaźników gospodarczych, 2 wskaźników środowiskowych, 3 wskaźników przestrzenno-funkcjonalnych i 2 wskaźników technicznych.
2. Normalizacja zbioru zmiennych diagnostycznych z wykorzystaniem metody unitaryzacyjnej wg poniższych wzorów:

- dla stymulant (S) (im wyższa wartość zmiennej diagnostycznej tym większa kumulacja problemów i większa potrzeba działań rewitalizacyjnych):

$$Z_{ij} = \frac{x_{ij} - \min x_{ij}}{\max x_{ij} - \min x_{ij}}$$

- dla destymulant (D) (im niższa wartość zmiennej diagnostycznej, tym większa kumulacja problemów i większa potrzeba działań rewitalizacyjnych):

$$Z_{ij} = \frac{\max x_{ij} - x_{ij}}{\max x_{ij} - \min x_{ij}}$$

3. Wyznaczenie wartości zmiennej zagregowanej (wskaźnika syntetycznego) Q_i , dla każdej ze sfer, pozwalającej ustalić miejsca kumulacji problemów społecznych, oraz gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych. Dodatkowo dla wskaźników w sferze społecznej dodano wagi., co miało na celu zachowania rzetelności wyliczeń oraz podniesienie rangi problemu wyludniania się, szczególnie istotnego z punktu widzenia rozwoju gminy Powidz.

$$Q_i = \sum_{j=1}^S Z_{ij}$$

4. Za obszar zdegradowany uznano obszar, na którym spełnione są dwa warunki: 1) wartość syntetycznego wskaźnika społecznego podzielonego przez liczbę wskaźników przekracza wartość 0,5 oraz 2) wartość syntetycznego wskaźnika w przynajmniej jednej z pozostałych sfer podzielonych przez liczbę wskaźników w danej sferze przekracza wartość 0,5.

6. Wskaźniki społeczne

W odniesieniu do sfery społecznej przeanalizowano następujące problemy:

- ubytek ludności (niekorzystna zmiana liczby ludności w latach 2016-2023),
- obciążenie demograficzne (wysoki wskaźnik obciążenia demograficznego, tj. liczby osób w wieku nieprodukcyjnym przypadającym na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2023 r.),
- wysoki poziom ubóstwa (niekorzystna zmiana liczby osób którym przyznano świadczenia pomocy społecznej w latach 2016-2023 na 1000 mieszkańców, wysoka liczba osób którym przyznano świadczenia pomocy społecznej w 2023 na 1000 mieszkańców, wysoka liczba osób korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej z uwagi na ubóstwo w 2023 na 1000 mieszkańców, wysoka liczba osób korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej na dożywianie dzieci w 2023 na 1000 mieszkańców, niska wartość podatku należnego przypadającego na 1 podatnika w podatku dochodowym),
- przestępczość (wysoka liczba zarejestrowanych przestępstw w 2023 r. na 1000 mieszkańców),
- bezrobocie (wysoka liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych w 2023 r. na 1000 mieszkańców, niekorzystna zmiana liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych w latach 2016-2023 na 1000 mieszkańców, wysoka liczba zarejestrowanych osób długotrwale bezrobotnych (pozostających bez pracy przez co najmniej 12 miesięcy w ostatnich 24 miesiącach) w 2023 r.).

Tab. 6.1 Pierwotne dane wykorzystane w sferze społecznej – cz.1

Jednostka referencyjna	Zmiana liczby mieszkańców w latach 2016-2023	Wskaźnik obciążenia demograficznego w 2023 r.	Liczba osób którym przyznano świadczenie pomocy społecznej na 1000 mieszkańców w 2023 r.	Liczba osób korzystających ze świadczenia pomocy społecznej z uwagi na ubóstwo na 1000 mieszkańców w 2023 r.	Liczba osób korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej na dożywianie dzieci na 1000 mieszkańców w 2023 r
Anastazewo	-1%	61	14,29	0,00	0,00
Charbin	-7%	74	17,39	8,70	26,09
Ługi	42%	76	90,91	0,00	0,00
Ostrowo	14%	25	56,99	20,73	31,09
Polanowo	-2%	33	19,23	0,00	0,00
Powidz	-4%	49	24,39	5,23	12,20
Powidz-Osiedle	-3%	63	102,56	59,83	51,28
Przybrodzin	7%	53	31,50	15,75	0,00
Smolniki Powidzkie	8%	63	17,54	0,00	0,00
Wylatkowo	5%	63	27,91	27,91	0,00
Typ wskaźnika	D	S	S	S	S

Tab. 6.2 Pierwotne dane wykorzystane w sferze społecznej – cz.2

Jednostka referencyjna	Liczba zarejestrowanych przestępstw na 1000 mieszkańców w 2023 r.	Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych na 1000 mieszkańców w 2023 r.	Zmiana liczby osób bezrobotnych na 1000 mieszkańców w latach 2016-2023	Liczba zarejestrowanych osób długotrwale bezrobotnych w 2023 r.	Wartość podatku należnego przypadającego na 1 podatnika w podatku dochodowym
Anastazewo	7,14	28,57	-48,89	21,43	1 596 zł
Charbin	0,00	17,39	-39,52	8,70	1 141 zł
Ługi	22,73	0,00	-96,77	0,00	2 315 zł
Ostrowo	5,18	46,63	-6,31	25,91	4 492 zł
Polanowo	19,23	0,00	-75,47	0,00	5 240 zł
Powidz	4,36	21,78	-18,49	5,23	3 978 zł
Powidz-Osiedle	8,55	68,38	-14,27	42,74	877 zł
Przybrodzin	7,87	23,62	-43,60	7,87	11 383 zł
Smolniki Powidzkie	35,09	17,54	-39,06	0,00	1 727 zł
Wylatkowo	18,60	27,91	-50,14	23,26	1 863 zł
Typ wskaźnika	S	S	S	S	D

Tab. 6.3 Znormalizowane zmienne diagnostyczne w sferze społecznej – cz.1

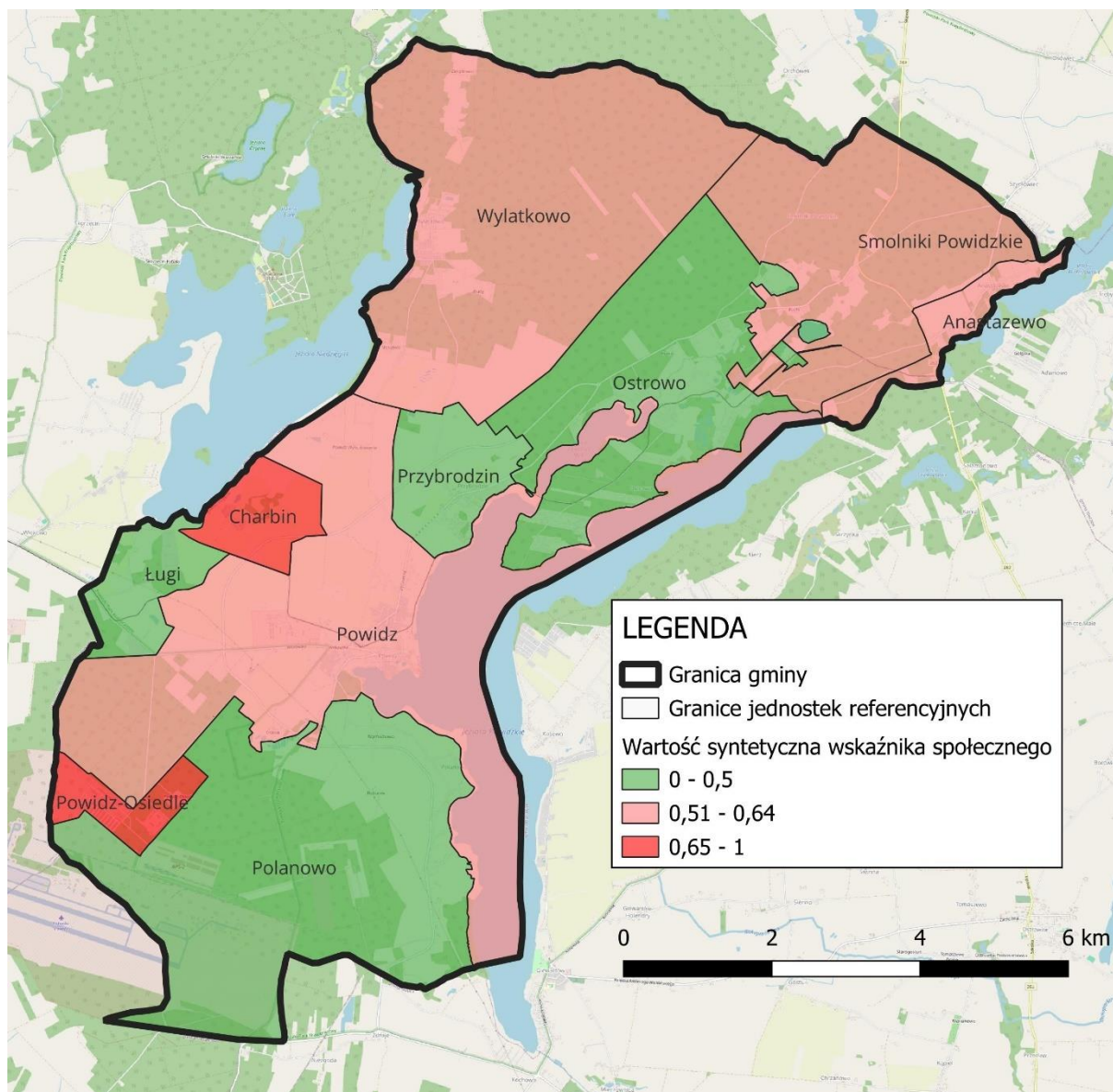
Jednostka referencyjna	Zmiana liczby mieszkańców w latach 2016-2023	Wskaźnik obciążenia demograficznego w 2023 r.	Liczba osób którym przyznano świadczenie pomocy społecznej na 1000 mieszkańców w 2023 r.	Liczba osób korzystających ze świadczenia pomocy społecznej z uwagi na ubóstwo na 1000 mieszkańców w 2023 r.	Liczba osób korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej na dożywianie dzieci na 1000 mieszkańców w 2023 r
Anastazewo	0,89	0,70	0,00	0,00	0,00
Charbin	1,00	0,97	0,04	0,15	0,51
Ługi	0,00	1,00	0,87	0,00	0,00
Ostrowo	0,59	0,00	0,48	0,35	0,61
Polanowo	0,90	0,16	0,06	0,00	0,00
Powidz	0,94	0,46	0,11	0,09	0,24
Powidz-Osiedle	0,93	0,73	1,00	1,00	1,00
Przybrodzin	0,73	0,55	0,19	0,26	0,00
Smolniki Powidzkie	0,71	0,74	0,04	0,00	0,00
Wylatkowo	0,77	0,74	0,15	0,47	0,00
Waga wskaźnika	2	1	0,33	0,33	0,33

Tab. 6.4 Znormalizowane zmienne diagnostyczne w sferze społecznej – cz.2

Jednostka referencyjna*	Liczba zarejestrowanych przestępstw na 1000 mieszkańców w 2023 r.	Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych na 1000 mieszkańców w 2023 r.	Zmiana liczby osób bezrobotnych na 1000 mieszkańców w latach 2016-2023	Liczba zarejestrowanych osób długotrwale bezrobotnych w 2023 r.	Wartość podatku należnego przypadającego na 1 podatnika w podatku dochodowym	Wartość syntetycznego wskaźnika społecznego
Anastazewo	0,20	0,42	0,53	0,50	0,93	0,59
Charbin	0,00	0,25	0,63	0,20	0,97	0,65
Ługi	0,65	0,00	0,00	0,00	0,86	0,40
Ostrowo	0,15	0,68	1,00	0,61	0,66	0,46
Polanowo	0,55	0,00	0,24	0,00	0,58	0,46
Powidz	0,12	0,32	0,87	0,12	0,70	0,54
Powidz-Osiedle	0,24	1,00	0,91	1,00	1,00	0,83
Przybrodzin	0,22	0,35	0,59	0,18	0,00	0,39
Smolniki Powidzkie	1,00	0,26	0,64	0,00	0,92	0,63
Wylatkowo	0,53	0,41	0,52	0,54	0,91	0,63
Waga wskaźnika	1	0,33	0,33	0,33	1	

* pogrubienie nazwy jednostki referencyjnej oznacza przekroczenie wskaźnika syntetycznego powyżej 0,5.

Ryc. 6.1. Wartość syntetycznego wskaźnika społecznego dla gminy Powidz w podziale na jednostki referencyjne.

Źródło: opracowanie własne

7. Wskaźniki gospodarcze

W odniesieniu do sfery gospodarczej przeanalizowane zostały następujące problemy:

- niski stopień przedsiębiorczości (niska liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2023 roku na 1000 mieszkańców, niekorzystna zmiana liczby podmiotów gospodarczych w latach 2016-2023 na 1000 mieszkańców)
- słaba kondycja lokalnych przedsiębiorstw (wysoka liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2023 r., niska wartość podatku należnego przypadającego na 1 podatnika w podatku dochodowym od osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w w2023 r.).

Tab. 7.1 Pierwotne dane wykorzystane w sferze gospodarczej

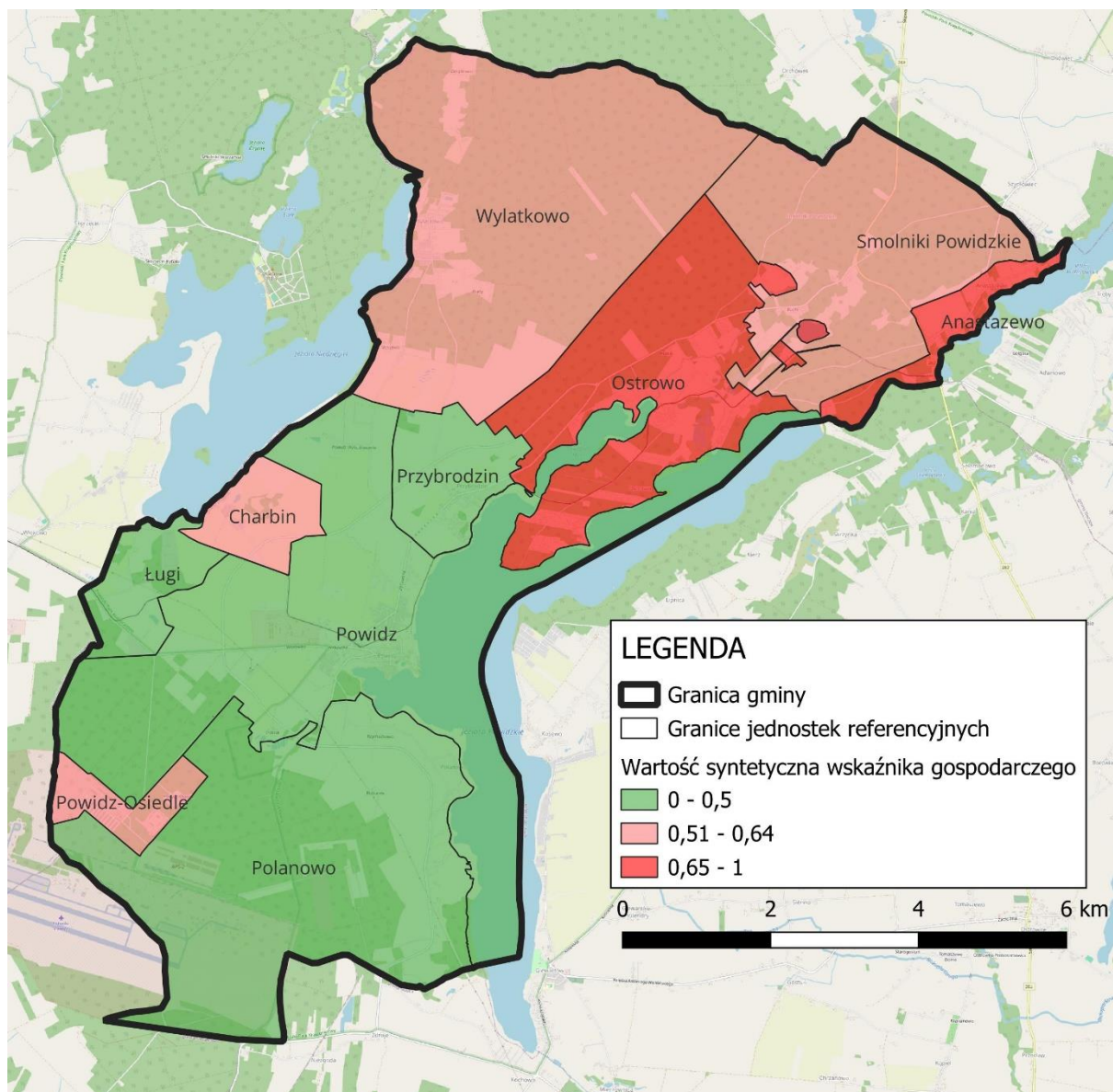
Jednostka referencyjna	Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców w 2023 r.	Zmiana liczby podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców w latach 2016-2023	Liczba wyrejestrowanych podmiotów na 1000 mieszkańców w 2023 r.	Wartość podatku należnego przypadającego na 1 podatnika w podatku dochodowym od osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w 2023 r.
Anastazewo	0,00	-28,57	7,14	910 zł
Charbin	0,00	-8,70	0,00	8 593 zł
Ługi	22,73	22,73	22,73	2 189 zł
Ostrowo	5,18	-25,91	15,54	7 826 zł
Polanowo	19,23	19,23	0,00	20 116 zł
Powidz	8,71	-3,48	3,48	12 026 zł
Powidz-Osiedle	0,00	0,00	0,00	2 236 zł
Przybrodzin	7,87	-7,87	0,00	30 580 zł
Smolniki Powidzkie	0,00	0,00	0,00	6 155 zł
Wylatkowo	0,00	0,00	4,65	5 049 zł
Typ wskaźnika	D	D	S	D

Tab. 7.2 Znormalizowane zmienne diagnostyczne w sferze gospodarczej oraz wartość syntetycznego wskaźnika gospodarczego

Jednostka referencyjna*	Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców w 2023 r.	Zmiana liczby podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców w latach 2016-2023	Liczba wyrejestrowanych podmiotów na 1000 mieszkańców w 2023 r.	Wartość podatku należnego przypadającego na 1 podatnika w podatku dochodowym od osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w 2023 r.	Wartość syntetyczna wskaźnika gospodarczego
Anastazewo	1,00	1,00	0,31	1,00	0,83
Charbin	1,00	0,61	0,00	0,74	0,59
Ługi	0,00	0,00	1,00	0,96	0,49
Ostrowo	0,77	0,95	0,68	0,77	0,79
Polanowo	0,15	0,07	0,00	0,35	0,14
Powidz	0,62	0,51	0,15	0,63	0,48
Powidz-Osiedle	1,00	0,44	0,00	0,96	0,60
Przybrodzin	0,65	0,60	0,00	0,00	0,31
Smolniki Powidzkie	1,00	0,44	0,00	0,82	0,57
Wylatkowo	1,00	0,44	0,20	0,86	0,63

* pogrubienie nazwy jednostki referencyjnej oznacza przekroczenie wskaźnika syntetycznego powyżej 0,5.

Ryc. 7.1. Wartość syntetycznego wskaźnika gospodarczego dla gminy Powidz w podziale na jednostki referencyjne.

Źródło: opracowanie własne

8. Wskaźniki środowiskowe

W odniesieniu do sfery środowiskowej przeanalizowano następujące problemy:

- duża obecność odpadów stwarzających zagrożenie życia (duża ilość zewidencjonowanego azbestu w kg pozostałego do unieszkodliwienia na 100 ha powierzchni w 2023 r.),
- słaby dostęp do terenów zieleni (niska powierzchnia terenów zieleni, tj. lasów, terenów zalesionych i zakrzewionych na 1000 mieszkańców).

Tab. 8.1 Pierwotne dane wykorzystane w sferze środowiskowej

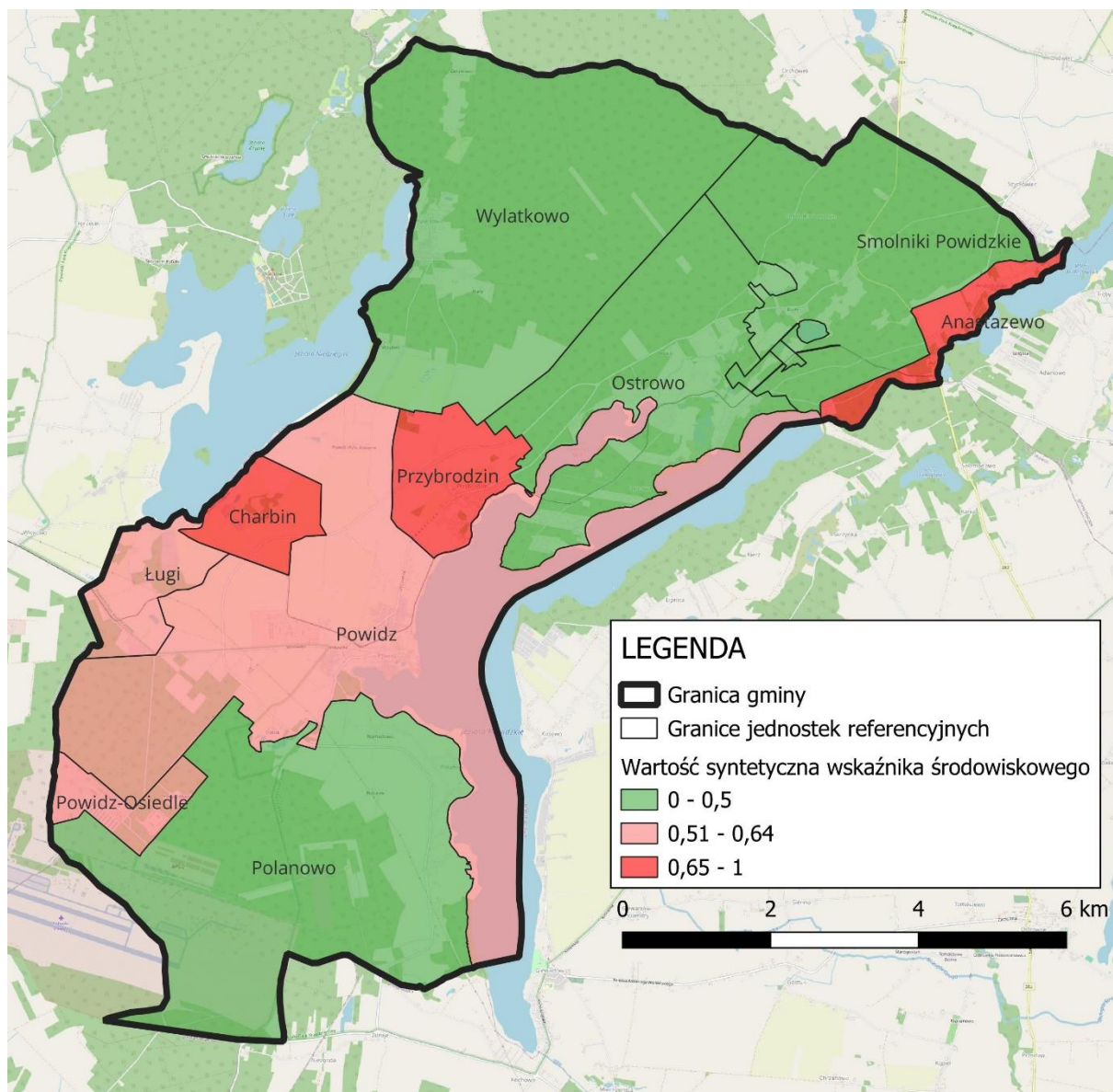
Jednostka referencyjna	Powierzchnia terenów zieleni (lasów, terenów zalesionych i zakrzewionych) na 1000 mieszkańców	Ilość zewidencjonowanego azbestu w kg pozostałego do unieszkodliwienia na 100 ha powierzchni w 2023 r.
Anastazewo	302,77	65742,71
Charbin	320,05	27270,30
Ługi	320,05	20064,46
Ostrowo	3168,93	15493,88
Polanowo	14256,23	6705,93
Powidz	320,05	14241,40
Powidz-Osiedle	320,05	15234,16
Przybrodzin	33,64	39394,68
Smolniki Powidzkie	14491,41	5128,44
Wylatkowo	6040,10	12544,08
Typ wskaźnika	D	S

Tab. 8.2 Znormalizowane zmienne diagnostyczne w sferze środowiskowej oraz wartość syntetycznego wskaźnika środowiskowego

Jednostka referencyjna*	Powierzchnia terenów zieleni na 1000 mieszkańców	Ilość zewidencjonowanego azbestu pozostałego do unieszkodliwienia na 100 ha powierzchni w 2023 r.	Wartość syntetyczna wskaźnika środowiskowego
Anastazewo	0,98	1,00	0,99
Charbin	0,98	0,37	0,67
Ługi	0,98	0,25	0,61
Ostrowo	0,78	0,17	0,48
Polanowo	0,02	0,03	0,02
Powidz	0,98	0,15	0,57
Powidz-Osiedle	0,98	0,17	0,57
Przybrodzin	1,00	0,57	0,78
Smolniki Powidzkie	0,00	0,00	0,00
Wylatkowo	0,58	0,12	0,35

* pogrubienie nazwy jednostki referencyjnej oznacza przekroczenie wskaźnika syntetycznego powyżej 0,5.

Ryc. 8.1. Wartość syntetycznego wskaźnika środowiskowego dla gminy Powidz w podziale na jednostki referencyjne.

Źródło: opracowanie własne

9. Wskaźniki przestrzenno-funkcjonalne

W odniesieniu do sfery przestrzenno-funkcjonalnej analizą objęto następujące problemy:

- niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę społeczną (niska liczba placów zabaw w 2023 r. na 1000 mieszkańców, oraz niska liczba obiektów infrastruktury społecznej (świetlic wiejskich, bibliotek, domów kultury, OSP) na 1000 mieszkańców),
- niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru (niski udział obszaru objętego obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego (mpzp) w powierzchni jednostki referencyjnej).

Tab. 9.1 Pierwotne dane wykorzystane w sferze przestrzenno-funkcjonalnej

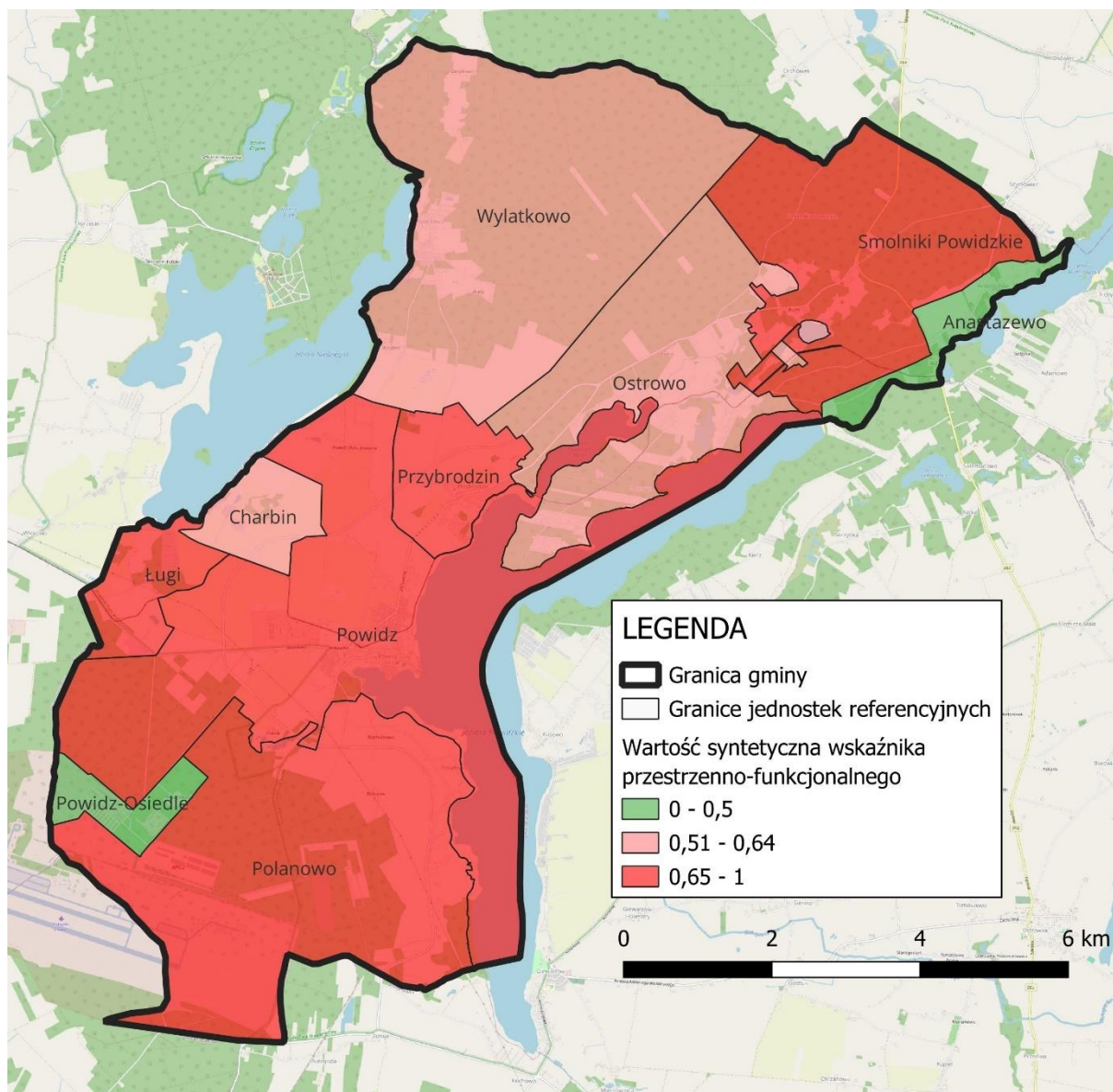
Jednostka referencyjna	Liczba placów zabaw w 2023 na 1000 mieszkańców	Liczba obiektów infrastruktury społecznej (świetlic wiejskich, bibliotek, domów kultury, OSP) na 1000 mieszkańców	Udział obszaru objętego mpzp w powierzchni jednostki referencyjnej
Anastazewo	14,29	7,14	1,8%
Charbin	8,70	8,70	0,0%
Ługi	0,00	0,00	14,7%
Ostrowo	5,18	10,36	1,8%
Polanowo	0,00	0,00	94,0%
Powidz	2,61	2,61	4,9%
Powidz-Osiedle	8,55	8,55	33,6%
Przybrodzin	15,75	0,00	3,2%
Smolniki Powidzkie	17,54	0,00	0,8%
Wylatkowo	9,30	9,30	0,7%
Typ wskaźnika	D	D	D

Tab. 9.2 Znormalizowane zmienne diagnostyczne w sferze przestrzenno-funkcjonalnej oraz wartość syntetycznego wskaźnika przestrzennego funkcjonalnego

Jednostka referencyjna	Liczba placów zabaw w 2023 na 1000 mieszkańców	Liczba obiektów infrastruktury społecznej (świetlic wiejskich, bibliotek, domów kultury, osp) na 1000 mieszkańców	Udział obszaru objętego mpzp w powierzchni jednostki referencyjnej	Wartość syntetyczna wskaźnika przestrzenno-funkcjonalnego
Anastazewo	0,19	0,31	0,98	0,49
Charbin	0,50	0,16	1,00	0,56
Ługi	1,00	1,00	0,84	0,95
Ostrowo	0,70	0,00	0,98	0,56
Polanowo	1,00	1,00	0,00	0,67
Powidz	0,85	0,75	0,95	0,85
Powidz-Osiedle	0,51	0,18	0,64	0,44
Przybrodzin	0,10	1,00	0,97	0,69
Smolniki Powidzkie	0,00	1,00	0,99	0,66
Wylatkowo	0,47	0,10	0,99	0,52

* pogrubienie nazwy jednostki referencyjnej oznacza przekroczenie wskaźnika syntetycznego powyżej 0,5.

Ryc. 5. Wartość syntetycznego wskaźnika przestrzenno-funkcjonalnego dla gminy Powidz w podziale na jednostki referencyjne.

Źródło: opracowanie własne

10. Wskaźniki techniczne

W odniesieniu do sfery technicznej analizą objęto następujące problemy:

- niewielki ruch budowlany (niska liczba wydanych pozwoleń na budowę w 2023 r. na 100 ha powierzchni),
- degradacja stanu technicznego obiektów budowlanych (wysoka liczba zabytków nieruchomych znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków na 1000 mieszkańców).

Tab. 10.1 Pierwotne dane wykorzystane w sferze technicznej

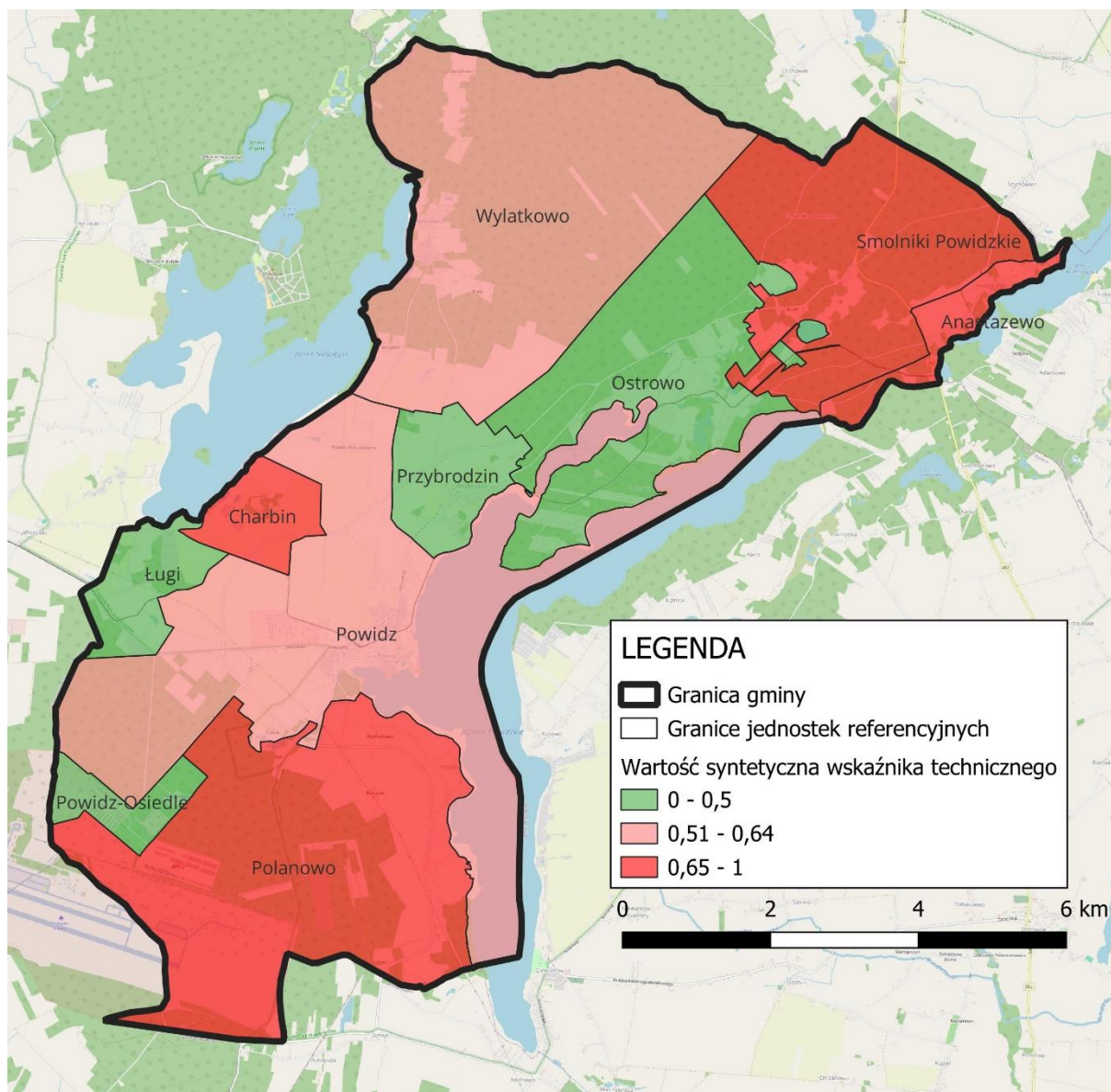
Jednostka referencyjna	Liczba zabytków nieruchomych znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków na 1000 mieszkańców	Liczba wydanych pozwoleń na budowę w 2023 r. na 100 ha powierzchni
Anastazewo	42,86	0,66
Charbin	69,57	0,00
Ługi	0,00	0,00
Ostrowo	36,27	1,73
Polanowo	57,69	0,57
Powidz	42,68	1,09
Powidz-Osiedle	0,00	0,00
Przybrodzin	0,00	3,14
Smolniki Powidzkie	52,63	0,00
Wylatkowo	23,26	0,18
Typ wskaźnika	S	D

Tab. 10.2 Znormalizowane zmienne diagnostyczne w sferze technicznej oraz wartość syntetycznego wskaźnika technicznego

Jednostka referencyjna*	Liczba zabytków nieruchomych znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków na 1000 mieszkańców	Liczba wydanych pozwoleń na budowę w 2023 r. na 100 ha powierzchni	Wartość syntetyczna wskaźnika technicznego
Anastazewo	0,62	0,79	0,70
Charbin	1,00	1,00	1,00
Ługi	0,00	1,00	0,50
Ostrowo	0,52	0,45	0,49
Polanowo	0,83	0,82	0,82
Powidz	0,61	0,65	0,63
Powidz-Osiedle	0,00	1,00	0,50
Przybrodzin	0,00	0,00	0,00
Smolniki Powidzkie	0,76	1,00	0,88
Wylatkowo	0,33	0,94	0,64

* pogrubienie nazwy jednostki referencyjnej oznacza przekroczenie wskaźnika syntetycznego powyżej 0,5.

Ryc. 10.1. Wartość syntetycznego wskaźnika technicznego dla gminy Powidz w podziale na jednostki referencyjne.

Źródło: opracowanie własne

11. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Zgodnie z zapisami ustawy o rewitalizacji (art. 9) za obszar zdegradowany uznaje się obszar, na którym występuje kumulacja problemów społecznych (wartość wskaźnika syntetycznego powyżej 0,5) oraz współwystępują problemy w sferze gospodarczej, przyrodniczej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej (wartość wskaźnika syntetycznego w danej sferze powyżej 0,5). Powyższe kryteria, w oparciu o przeprowadzoną analizę, spełniają następujące jednostki referencyjne:

- **Anastazewo**, w którym z problemami społecznymi współwystępują problemy gospodarcze, przyrodnicze i techniczne,
- **Charbin**, w którym z problemami społecznymi współwystępują problemy w każdej z analizowanych sfer,
- **Powidz**, w którym z problemami społecznymi współwystępują problemy przyrodnicze, przestrzenno-funkcjonalne i techniczne,
- **Powidz Osiedle**, w którym z problemami społecznymi współwystępują problemy gospodarcze, przyrodnicze i przestrzenno-funkcjonalne,
- **Smolniki Powidzkie**, w którym z problemami społecznymi współwystępują problemy gospodarcze, przestrzenno-funkcjonalne i techniczne,
- **Wylatkowo**, w którym z problemami społecznymi współwystępują problemy gospodarcze, przestrzenno-funkcjonalne i techniczne.

Tab. 11.1 Podsumowanie wskaźników syntetycznych we wszystkich sferach

Jednostka referencyjna	wskaźniki syntetyczne				
	społeczny	gospodarczy	przyrodniczy	przestrzenno-funkcjonalny	techniczny
Anastazewo	0,59	0,83	0,99	0,49	0,70
Charbin	0,65	0,59	0,67	0,56	1,00
Ługi	0,40	0,49	0,61	0,95	0,50
Ostrowo	0,46	0,79	0,48	0,56	0,49
Polanowo	0,46	0,14	0,02	0,67	0,82
Powidz	0,54	0,48	0,57	0,85	0,63
Powidz-Osiedle	0,83	0,60	0,57	0,44	0,50
Przybrodzin	0,39	0,31	0,78	0,69	0,00
Smolniki Powidzkie	0,63	0,57	0,00	0,66	0,88
Wylatkowo	0,63	0,63	0,35	0,52	0,64

Źródło: opracowanie własne

Obszary zdegradowane zamieszkuje łącznie 1792 mieszkańców, co stanowi 81,2% wszystkich mieszkańców gminy, a ich powierzchnia wynosi 1664,77 ha, co stanowi 63,2% powierzchni całej gminy. Powyższe wartości przekraczają normy w zakresie liczby mieszkańców i powierzchni obszaru rewitalizacji, określone w art. 10 ust. 2 ustawy o rewitalizacji.

Tab. 11.2 Podstawowe dane o obszarach zdegradowanych w gminie Powidz

Zasięg obszarów zdegradowanych	Liczba mieszkańców	Powierzchnia (w ha)
Anastazewo	140	152,51
Charbin	115	172,94
Powidz	1148	2017,75
Powidz-Osiedle	117	131,49
Smolniki Powidzkie	57	956,69
Wylatkowo	215	1664,77
suma	1792	5096,15
udział w stosunku do całej gminy	81,2%	63,2%

Źródło: opracowanie własne

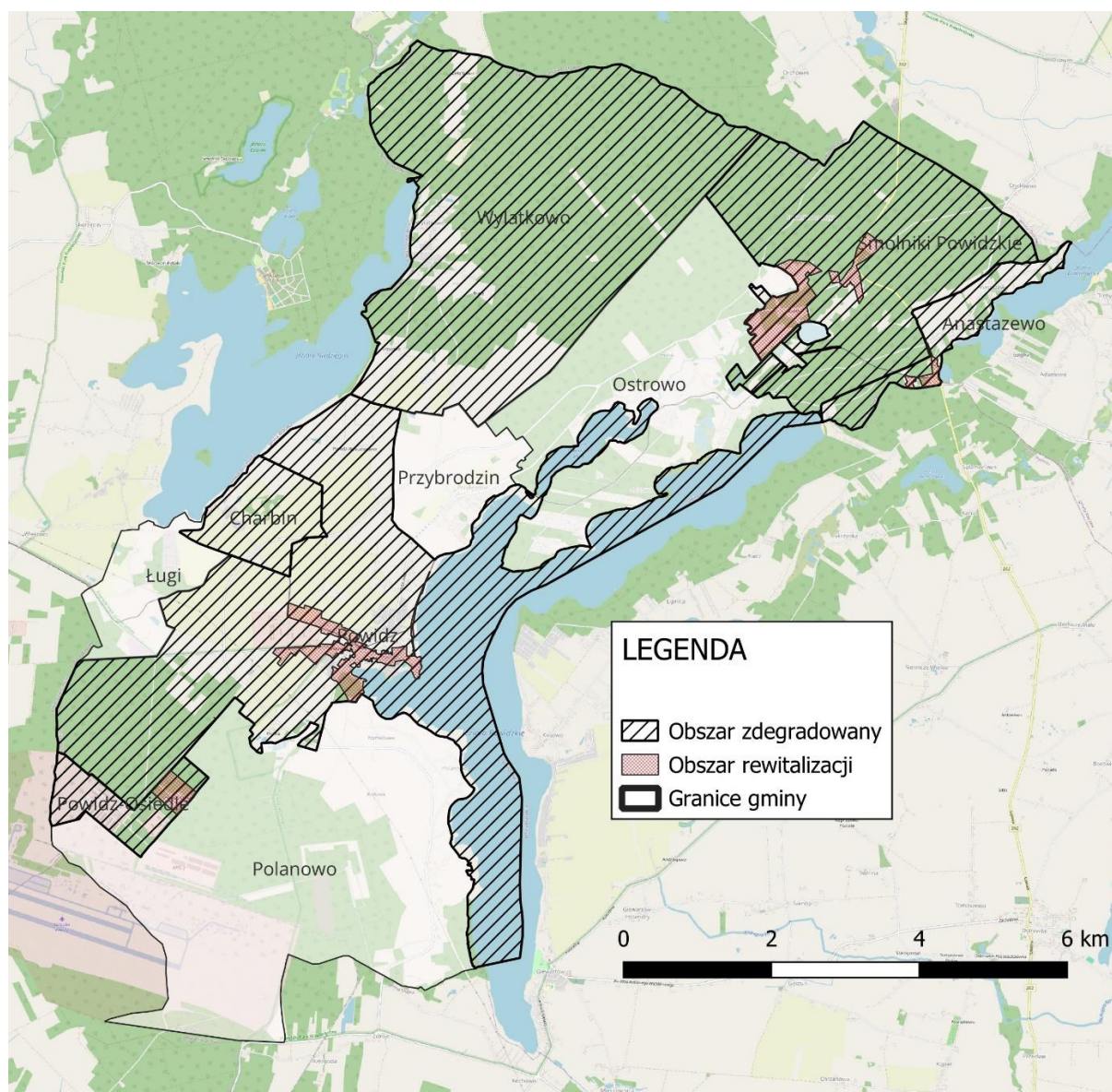
Spośród obszarów zdegradowanych wyznaczono 4 podobszary rewitalizacji, które cechują się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, oraz na których z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację. Za takie podobszary uznano fragmenty jednostek referencyjnych: Anastazewo, Powidz, Powidz Osiedle i Smolniki Powidzkie (podobszar składający się z dwóch części) – ryc. 11.1. Ich ostateczne granice zostały ustalone po konsultacjach społecznych, w ramach których poszerzono obszary rewitalizacji w Anastazewie (dz. 2/1 i 2/12) i Powidzu (działki wzdłuż promenady: dz. 816/6, 818, 816/4, 56, 54, 816/5, 819, 42 i 821) – ryc. 11.2.

Tab. 11.3 Podstawowe dane o podobszarach rewitalizacji w gminie Powidz

Zasięg podobszaru rewitalizacji	Liczba mieszkańców	Powierzchnia (w ha)
Anastazewo: nr budynków 26,27, 27a, 27b, 28, 28a, 29, 30	13	11,77
Powidz: ul. Strzałkowska, ul. Witkowska, ul. Kolejowa, ul. Biłskiego, ul. Kościelna, ul. Warszawska, ul. Park Powstańców Wielkopolskich, ul. Kazimierza Jagiellończyka.	448	70,09
Powidz Osiedle: tereny zamieszkane	117	18,19
Smolniki Powidzkie: tereny zamieszkane	57	73,03
suma	635	173,08
udział w stosunku do całej gminy	28,7%	2,14%

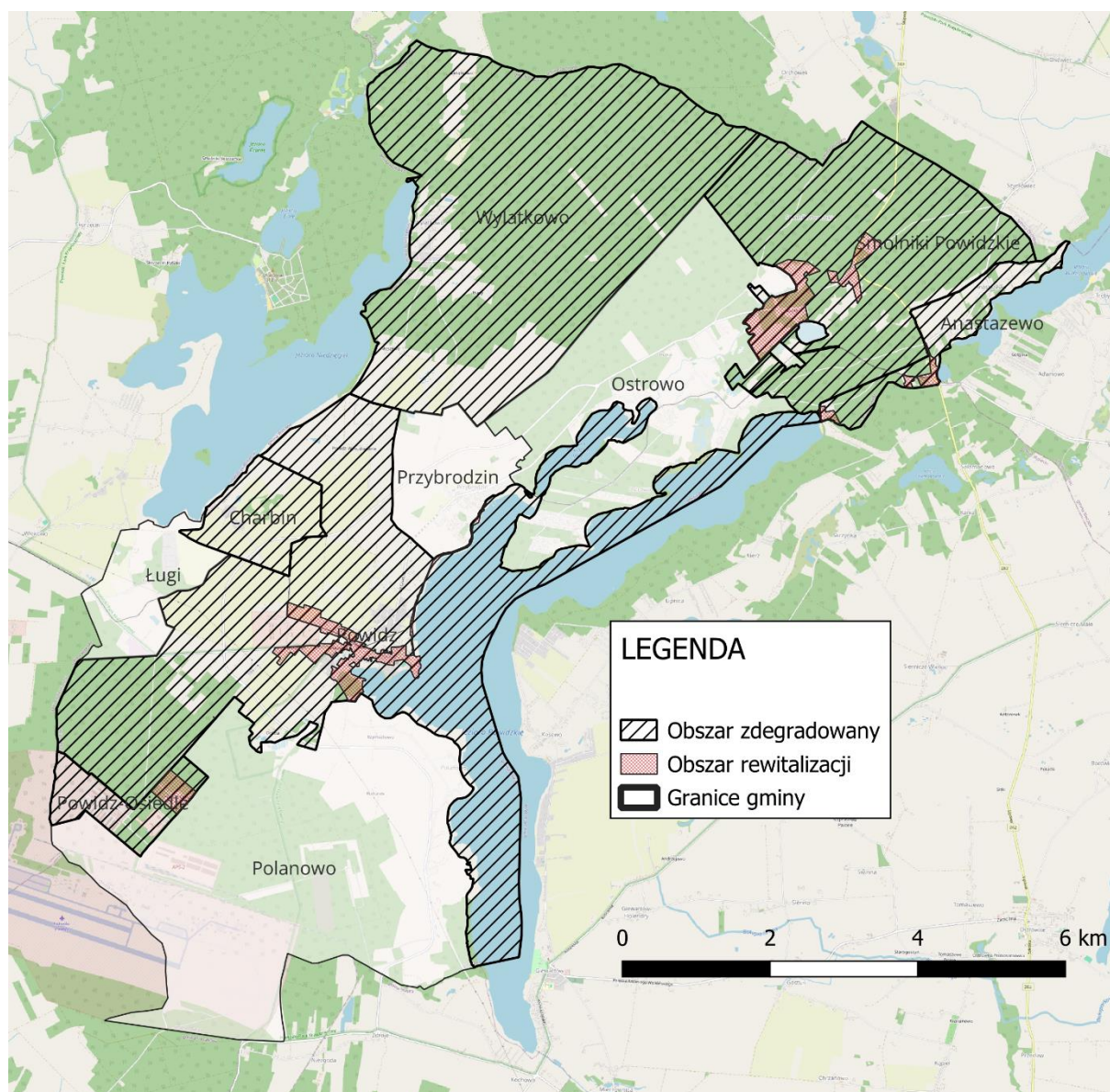
Źródło: opracowanie własne

Ryc. 11.1. Obszary zdegradowane i podobszary rewitalizacji w gminie Powidz – do konsultacji społecznych.

Źródło: opracowanie własne

Ryc. 11.2. Obszary zdegradowane i podobszary rewitalizacji w gminie Powidz – po konsultacjach społecznych.

Źródło: opracowanie własne

12. Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego wybranych obszarów gminy, poprzez działania realizowane przede wszystkim przez władze lokalne, na podstawie Gminnego Programu Rewitalizacji. Proces rewitalizacji prowadzony jest na obszarze rewitalizacji, który stanowi całość lub część obszaru zdegradowanego. Za obszar zdegradowany uznaje obszar, na którym występują problemy społeczne oraz problemy gospodarcze lub, środowiskowe lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne.

W celu wyznaczenia granic obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji przeprowadza się analizę wskaźników społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych w odniesieniu do mniejszych obszarów, na które została podzielona gmina. W gminie Powidz w oparciu o analizę 21 wskaźników przypisanych do 10 obszarów, wyznaczono obszary zdegradowane. Są nimi jednostki referencyjne: Anastazewo, Charbin, Powidz, Powidz Osiedle, Smolniki Powidzkie i Wylatkowo. Spośród tych obszarów wyznaczono 4 podobszary rewitalizacji, które cechują się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, oraz na których z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację. Za takie podobszary uznano fragmenty jednostek referencyjnych: Anastazewo (podobszar składający się z dwóch części), Powidz, Powidz Osiedle i Smolniki Powidzkie (podobszar składający się z dwóch części). Ich ostateczne granice zostały wyznaczone po konsultacjach społecznych.

Bibliografia

Billert A. 2007. Rewitalizacja i rozwój miast w Polsce – uwarunkowania i scenariusze w świetle doświadczeń europejskich. [W:] P. Lorens (red.), Rewitalizacja miast w Polsce. Pierwsze doświadczenia, Biblioteka Urbanisty, Warszawa, 10: 92–105.

Ciesiółka P. 2018. Urban Regeneration as a New Trend in the Development Policy in Poland, *Quaestiones Geographicae*, 37/2. 109-123.

Jarczewski W. (red.), 2017, Delimitacja krok po kroku. Metoda wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na potrzeby Gminnych Programów Rewitalizacji, Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa, Warszawa.

Jarczewski W., Kułaczowska A. (red.), 2019. Raport o stanie polskich miast. Rewitalizacja. Instytut Rozwoju Miast i Regionów – Warszawa – Kraków 2019

Lichfield D. 2000. Organisation and Management. [W:] P. Roberts, H. Sykes (red.), Urban regeneration. A Handbook, Sage, London, s. 228–254.

Parysek J., 2008. Suburbanizacja i reurbanizacja, dwa bieguny polskiej urbanizacji, [W:] J. Parysek, T. Strykiewicz (red.), Region społeczno-ekonomiczny i rozwój regionalny, Poznań: Bogucki Wydawnictwo Naukowe.

Siemiński W., Topczewska T. 2009. Rewitalizacja miast w Polsce przy wsparciu funduszami UE w latach 2004–2008. Wydawnictwo Delfin, Warszawa.

Strykiewicz T., Ciesiółka P., Jaroszewska E., 2012. Urban Shrinkage and the Post-Socialist Transformation: The Case of Poland, *Built Environment*, 38/2, s. 197–213.

Świerczewska-Pietras K., 2009. Rewitalizacja zamknięta jako przykład zagospodarowania przemysłowego obszaru Łodzi, *Prace Komisji Geografii Przemysłu*, nr 12, s. 173-181.

Ustawa z dnia 9 października o rewitalizacji (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 278),

Zasady realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027